BOLINTINEANU, UNDER THE INFLUENCE OF "CONTEMPORARY PARNASSUS"

Adrian Petre Popescu

Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Undoubtedly involved in the forty-eighters movement, Bolintineanu, under the influence of "contemporary Parnassus" cultivates a type of poetry included in the neo-Latin current, mostly French. The reforming position displayed by Bolintineanu in literature also has reverberations in terms of doctrine and politics, where he pleads for new laws to ensure and maintain freedom. Under these circumstances, he takes part at Bucharest to the act of "The Unification of Romanian Principalities", and possibly from the reasons he accepts to manage the newspaper "Dâmboviţa" which he makes available to the ideal of unity. The desire to change the society's mentality is so big that Bolintineanu prefers to occupy a diplomatic position of "minister without clothes", rather than holding respectable functions, ridiculizing the race for jobbery, "the lack of patriotism characteristic to both the large and small landlords", but also to "the rising bourgeoisie". The novel "Willing fools" comes to support the premises of national revival expressed by Bolintineanu which, in order to reach his belief resorts to historical evocations and Masonic revelations with actors/characters with conspiratorial names involved in a fierce debate on a "national and democratic revolution", conclusions approaching: "the country's autonomy, equality of all Romanians before the law". With this esoteric manual, Bolintineanu receives the third rank in the lodge "Star of Danube" in Bucharest, which he leaves in 1864 to become member of the "Brotherhood Lodge".

Keywords: patriotism,democratic revolution,unity, Romanian Principalities

1. INTRODUCERE

Dimitrie Bolintineanu (născut în 1819 [1825 după alte surse] la Bolintin-Vale, decedat în 20 august 1872, la București) rămâne unmodel al „scriitorului cel mai caracteristic"pentru epoca agitată de„pasiuni politice puternice" în care a scris, moment care a impus acestui scriitor supravalorificat, „un ideal străin de artă", fapt ce nu l-a împiedicat pe Bolintineanu să concureze puternic „regalitatea" lui Alecsandri. Până la jumătatea veacului al XIX-lea, literatura noastră a rămas în seama unei boierimi inimoase, de o largă educaţie, ajunsă la „cea mai înaltă treaptă socială" (Lovinescu,1997,176.), care s-a străduit să se implice în „redeşteptarea culturală" a naţionalităţii române, asemănată de Bolintineanu cu „o auroră după o lungă noapte". Debutul în volum (1847) al lui Bolintineanu, ca şi cel al congenerului său Bolliac, de altfel, stă sub semnul unei poezii capabile să „primenească mentalităţile" şi să „reformeze întreaga societate" românească pe care literatura vremii se simţea datoare să o aşeze „pe baze noi". D. Popovici observă cu justeţe că Dimitrie Bolintineanu aducea în atenţia cititorilor un gen de poezie „care trăda o participare mai activă la mentalitatea epocii": este vorba despre „balada istorică, iniţiată pe latura cea mai accesibilă poetului din acele timpuri:

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

cea galantă". Copist la Ministerul de Externe, primeşte concediu de la George Bibescu, cu apostila domnitorului: „Văzând speranţele mari ce dă acest june", moment după care este „ridicat în rag de pitar, pentru merite literare."(Ibidem.). Format încă de la vârsta de 20 de ani în spirit occidental, şi făcând parte din societatea secretă „Frăţia", ajunge la Paris în calitate de bursier al „Asociaţiei literare"(Cioculescu, 1987, p.92.), de unde Bolintineanu se implică fără ezitare în mişcarea paşoptistă.

2. PARNASUL CONTEMPORAN

Sub influenţa „Parnasului contemporan" cultivă un gen de poezie inclus în curentul neolatin, în speţă francez, aşezându-se în tradiţia lui Alecsandri, Eliade Rădulescu, Cîrlova.1 Rechemat în ţară de împrejurările din 1848, se implică în editarea ziarului „Poporul suveran". „Machedoneanul" care oferă limbii române ceva din vocabularul macedo-român e frământat de gândul că un popor – precum cel al românilor – aruncat între neamuri străine trebuie să aibă o puternică „conştiinţa a naţionalităţii sale ca să nu se mistuie între ele."(Cioculescu, op.cit., p.103.) Bolintineanu era atât de ataşat idealurilor de uniune din timpul revoluţiei încât atunci când aflase că guvernul provizoriu fusese arestat, „se urcă într-o birjă şi silea vizitiul să intre în curtea palatului (Ghica,1959, pp. 39-41). În urma ciocnirilor de la Dealu Spirii va fi arestat, apoi obligat să plece într-un exil de durată la Paris. Făcând parte din grupul foştilor revoluţionari de care se temea „Înalta Poartă", nu îi este permis să se reîntoarcă în ţară nici atunci când primeşte o invitaţie oficială din partea domnitorului Grigore Ghica, pentru a prelua o catedră de literatură la Universitatea din Iaşi.

2.1. Transcrieri lirice

Între anii 1845-1850, perioadă în care se dovedeşte un acerb militant pentru eliberarea Ţărilor Române de sub tutela turcă, îi apar „transcrieri lirice" în care sunt însumate sentimente legate de emanciparea românilor. Astfel, în poezia „Plângerile poetului român" invocă importanţa prezenţei unui iniţiat ca singură persoană în stare a trezi locuitorii din adormirea robiei, şi care şi-ar putea asuma misia redeşteptării spiritului adormit al libertăţii: O, pentru ce, poete, în cânturile tale/Tu plângi această ţară în care te-ai format? [...]/Nu vezi locuitorii cât sunt de mulţumiţi?/Că nimeni nu se plânge de zile dureroase [...]/Aici pământul nostru e binecuvântat, /El varsă râuri d-aur; dar îţi voi spune ţieLipseşte libertatea, şi tot e întristat.(Bolintineanu,2001, p. 77).Aria tematică abordată de scriitorul român se înscrie în sfera „preocupărilor iniţiatice" practicate de teosofi şi francmasoni, o preocupare vizibilă în cazul lui Dimitrie Bolintineanu prin predilecţia pentru epopee. De altfel, se pare că Bolitineanu trăieşte cu sentimentul că menirea lui este de a reface prestigiul naţional îmbogăţind literature română cu o epopee istorică. Aşa după cum precizam, în procesul de decriptare a faţetei legendare a francmasoneriei prin prisma spiritualităţii româneşti, un punct de sprijin ni-l oferă „mitologia literaturizată", proces generat şi realimentat, aşa cum o probează D. Bolintineanu de/prin patriotismul sincer şi adânc al scriitorilor români francmasoni. Din cele prezentate s-a putut observa că în acest proces de literaturizare a mitologiei, realizarea unei epopei naţionale fusese „visul" neîmplinit a lui Gh. Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi etc.dar o zână rea o împiedicase să apară: Ştefaniada lui Asachi fusese distrusă, se spune, de focul din 1827; Ştefaniada lui Negruzzi dispăruse de asemenea în chip misterios, iar avântul epic al lui Heliade fusese sugrumat de aflarea unui document inoportun, care făcea ca Mihaiada să fie părăsită abia începută. Mai puţin îndreptăţită decât toate acestea să existe, nici un cataclism nu s-a abătut totuşi asupra Traianidei şi n-a distrus-o. Exerciţii pregătitoare făcuse [Bolintineanu] scriind Andrei sau luarea Nicopolei şi mai cu seamă Sorin sau tăierea boierilor, poemă al cărei început se fixează sub influenţa lui Faust.(Popovici, 1972, pp. 293-294)

2.2. Mitologia populară

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

Dincolo de inerentele stângăcii prin care luăm act de certele devieri de perspectivă, potrivit cărora dacii lui Bolintineanu ni se arată mai curând nişte sibariţi horaţieni patronaţi de Eudochia, soaţa lui Zamolxis şi „zeiţa amorului liber". Aceasta, din protectoarea dacilor (din primele variante) devine, spe finalul epopeii, o duşmană a lor. D.Popovici, G. Călinescu ş.a.m.d. îi imputau lui Bolintineanu „lipsa totală de intuiţie a istoriei", contradicţii generate de superficialitate şi grabăîn redactare şi de o „statornică falsitate a tonului".Năzuind să creeze o mitologie a dacilor, Bolintineanu nu ezită să apeleze şi la diferite surse şi motive din mitologia populară, sau creează el însuşi mitologii în spiritul celor eline. Se poate lesne observa cum se produce această denaturare, dacă ne referim la „construcţia" celor doi eroi ai „Traianidei" lui Bolintineanu: Zalmoxis şi Eudochia. Referindu-se la „mitonimele dace", Mircea Vulcănescu semnala intersectarea a două aspecte ale „onomasticii divine la daci": pe de o parte, „istoria mitizată" a unor mari preoţi, profeţi, regi zeificaţi, iar pe de alta, „mitologia istoriată", cea a „cuceririlor indiscutabile a panteonului dac în opinia culturală a grecoromanilor, cele mai elevate popoare ale antichităţilor europene, a căror mitologie devenise un bun comun cultural din care au fost liberi să se înfrupte şi paşoptiştii francmasoni români. Cât de mult se va abate Bolintineanu de la chtonismul lui Zalmoxix, ca zeu al pământului, al morţii şi al nemuririi, se va putea constata din punerea alături cu varianta mitologic-literaturizantă a lui Bolintineanu. În „Traianida" Zalmoxis este o variantă a lui Zeus. Aşa că îl vom recunoaşte în scene în care „prezidează adunările zeilor", are „neînţelegeri cu Eudochia, o variantă convenţionalistă a Herei, care l-ar trăda pe Zalmoxis cu dacul Oneu, cel îndrăgostit de sora lui Decebal. Şi pentru ca abaterea să fie şi mai evidentă, vor fi introduşi în scenariul mitologizant o serie de entităţi prefabricate: Cosânzeana, Făt-Frumos, ursitoarele etc. cu atribute mai apropiate de varianta lui Aron Densusianu. Cosânzeana lui Bolintineanu are „atribute nedefinite" apropiindu-se de etimonul „consens" (sfătuitor, consilier divin), titlu particular ce se atribuia celor 12 „zeităţi de sfat din Olimp", din care făcea parte şi Diana, al cărei model se suprapune cu varianta românească din „Traianida", Cosânzeana. Dar cea mai gravă abatere se poate observa din indecizia masonului Bolintineanu în definirea acţiunii umane, eroii lui fiind construiţi din „bucăţi disparate, a căror natură diferită nici o alchimie poetică n-o poate aduce la unitate"(Popovici, op. cit., p. 295). Este un prim avertisment cu privire la ceea ce se poate întâmpla atunci când anumite trasee masonice sunt prost încercate. O dovedeşte statuia sibaritică a regelui Decebal devenit, din erou „tăiat din negură şi fabulă, proiectat pe muntenateci vârfuri" un amant comun al Tiliei. Sau pe altă axă, Lazeea, sora lui Decebal, „cu apetituri de Clorindă", care în „economia totalului" epopeic ar fi trebuit să personifice castitatea şi eroismul, iar prin destinul său unul dintre cele mai tragice momente ale „Traianidei".

2.3. Misterele Francmasoneriei

Studiind şi „valorile stilistice" folosite în creaţia lui Bolintineanu, constatăm că acesta utilizează în aceeaşi manieră proprie şi metaforele, care se văd legate de Misterele Francmasoneriei: „În noapte aurora luce"; De rugină-l scutura / Ca laptele îl făcea / Ca soarele strălucea"; „Ca un glob de aur luna strălucea"ş.a.. Aceste referiri repetate la lună şi soare (simboluri geometrice ale cercului), care au echivalenţa tridimensională în forma globului / sferei, sunt recunoscute în viziunea poetică a lui Bolintineanu sub „o sferă cerească". Prin cele două corpuri cereşti ne sunt induse percepţii legate de atotprezenţa divină / Dumnezeiască – o metonimie a luminii provocate de soare. Prin acest efect de inversare a abstractului prin concret Bolintineanu oferă receptorului posibilitatea de „a traduce realităţi în limbă sau deduceri din limbă a realităţii la care aceasta se referă"(Segre,1986, p. 183). Ca atare, în reprezentarea lumii foloseşte în texte simboluri, referirea sa la misterele celor şapte arte şi ştiinţe libere, „pentru care Cicero îndemna ucenicii la studiu minuţios", fiind evidentă.(Mackey, 2008, p. 213). Paralel cu această preocupare, Bolintineanu, cel preaplin de viziuni politic-revoluţionare şi de idei poetice, aduce în literatura noastră „decorul Orientului mirific"(Negoiţescu,2002, p. 72.), un spaţiu de care se simte legat spiritual pe linie masonică. Exilul – ca urmare a participării la

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

Revoluţia din1848 – îi oferă prilejul iniţierii prin călătorii: iarna în Balcani, peDunăre şi în Bulgaria (1851-1852), primăvara în Palestina şi Egipt(1853), vara în Macedonia (1853), în Asia Mică (1854) şi în Moldova (1857). Meditaţiile pe care i le-au prilejuit aceste călătorii le regăsim în cele cinci volume ale memorialului său de călătorie.După cum semnalau şi D. Popovici, G. Călinescu, Paul Cornea sau mai recent Gh. Manolache, descrierile de călătorie erau „un articol la modă" în literatura română fiind abordate fie parodic, aşa cum se poate observa din ricoşeul la „Însemnare a călătoriei mele", a lui Costache Bălăcescu prin „Relaţia voiagiului meu ce am făcut cu tata pe deal" (1845), fie la modul serios, după cum o probează „O călătorie la Constantinopol" (1844) de Th. Codrescu, „Suvenire şi impresii de călătorie în România, Bulgaria şi Constantinopole" (1858) de D. Ralleti, „Călătoriile" lui V. Alecsandri (1855) sau cele ale lui D. Bolintineanu. Să nu uităm că în secolul al XIX-lea scriitorii români erau fascinaţi de universurile lumii orientale şi balcanice. Volumul „Călătorii la Ierusalim şi Egipt" reuneşte pagini din istoria ţinuturilor străbătute, scriitorul oferind, precum într-un consistent „raport diplomatic", date despre atmosfera acelor timpuri, despre cele mai vechi legende ale locurilor, despre vieţile sfinţilor şi ale împăraţilor ce au trăit aici, fără să neglijeze referirile explicite la islam, la vechile tradiţii privind profeţiile lui „Muhammad", un cadru din care nu lipseşte relatarea despre minunea aprinderii luminii de la Sfântul Mormânt, despre fanatismul creştinilor şi al musulmanilor. Bolintineanu are relatări bine documentate şi despre personalităţile musulmane pe care le întâlneşte în voiaj, considerate persoane tolerante, care înţeleg că „oamenii sunt împreună călători prin viaţă" pentru instaurarea unei armonii interetnice şi interreligioase, sublinieri apropiate preceptelor masoneriei speculative, formulate ca limbaj al „ştiinţei moralităţii". În acest jurnal, scris înainte de secularizarea lui Cuza, Bolintineanu trece în revistă şi veniturile Sfântului Mormânt, care ajung aici din Principatele Române şi nu numai, considerând că, în ordinea însemnătăţii, cele mai consistente sunt daniile venite dinspre Ţările Române, fapt care, firește, îl revoltă peste măsură.

3. LINIA DIPLOMATICĂ

La fel de valoroase pe linia „diplomatică" sunt şi lucrările de memorialistică, din care se desprinde „Cuza-Vodă şi oamenii săi", la care am adăuga şi romanul politic „Doritorii nebuni", o adevărată disertaţie asupra generaţiei de la 1821 (cu trimiteri la Revoluţia condusă de Tudor Vladimirescu) şi a celei de 1837 (cu aluzii la schisma dintre Heliade Rădulescu şi Ion Câmpineanu pe tema adaosului la „Regulamentul Organic"). „Călătorii în Palestina şi Egipt", „Călătorii în Asia Mică", fără de care romanul „Conrad" n-ar fi fost cu putiinţă, sunt considerate de D. Popovici puncte cardinale în resurecţia temelor şi în desfăşurarea unei „întârziate literaturi preromantice". „Din aceste regiuni avea să pornească, cu Mortua est, zborul puternic al lui Eminescu"(Popovici op. cit., p.319), „Călătoriile" lui Bolintineanu contribuind esenţial la „crearea atmosferei poetice în care îşi făcea ucenicia, influenţată de poezia lui Bolintineanu, Mihai Eminescu"(Ibidem., p.326). Postura reformatoare pe care Bolintineanu şi-o doreşte în literatură are reverberaţii şi pe linie doctrinar-politică, el arătându-se convins de necesitatea votării unor legi noi menite a garanta şi a menţine libertatea. În baza acestui mesaj, construit pe un fundament liric, Bolintineanu nu putea să nu fie „curtat", în calitate de redactor de publicaţii ca „Eumenidele" sau „Poporul suveran", gazete care îmbinau fericit politicul cu literatura. După unsprezece ani de peregrinări, în care reuşeşte să publice poezii şi impresii de călătorie, la intervale regulate, Bolintineanu participă în Bucureşti, la actul Unirii Principatelor Române. Preluând şi conducerea gazetei „Dâmboviţa", o pune în slujba idealului unionist încă de la primul număr (apărut la 11 octombrie 1858). Ca un efect imediat, în paginile acesteia se vor rezerva „redacţionale" referitoare la importanţa alegerii lui Alexandru Ioan Cuza în calitate de domnitor al Munteniei. În numărul 31 al publicaţiei amintite, chiar Dimitrie Bolintineanu face următoarea precizare: Printr-această faptă (unirea) se constată că dacă fraţii noştri de peste

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

Milcov au dat exemplu de sentimente patriotice antice, românii de dincoaci de Milcov au răspuns cu aceeaşi mărire. Demni fraţi de a fi uniţi, ei au dovedit [...] încă o dată într-această luptă nobilă şi sublimă de cele mai rare sacrifice şi abnegaţii.(Vîrgolici, 1987, pp. 13-16) Dorinţa implicării în schimbarea de mentalităţi este aşa de mare încât Bolintineanu va refuza funcţia de efor al Spitalelor, apoi calitatea de membru în Comisia Europeană a Dunării (o postură diplomatică), pe considerentul că nu putea admite concilierea şi nici compromisurile. Ulterior, în 1862, va fi cooptat în Guvernul lui Mihail Kogălniceanu, unde ocupă funcţia de ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice, pentru ca după numai un an să demisioneze pentru a fi numit de către domnitorul ţării membru al Consiliului de Stat. În ultimii ani de domnie, Alexandru Ioan Cuza se afla sub influenţa totală a camarilei sale, pe care Dimitrie Bolintineanu o numea „o camarilă de femei", pentru că, deşi se compunea din bărbaţi, aceştia erau conduşi din umbră de femei, într-un context de complicitate suverană, nu o dată legată istoric de domnitor: După 2 mai avurăm o camarilă de femei. Curtea avea favoriţi, miniştrii aveau asemenea, prefecţii aveau asemenea, subprefecţii aveau asemenea; aceşti favoriţi erau uleiul care ungea roatele machinei regimului.(Bolintineanu, op.cit., p.356.) Ieşiţi de sub orice control, într-un stat cu regim personal, membrii camarilei operau constant cu principalul instrument al oricărui grup de favoriţi: corupţia; aceasta fiind, de altfel, şi concluzia finală a lui Bolintineanu. Dimitrie Bolintineanu „fost ministru fără haine (Păcurariu,1965,p.37.) chiar dacă setânguie patetic în faţa vieţii, căreia îi înalţă adevărate imnuri, nu evită să observe, din aceeaşi realitate a vieţii, goana după căpătuială, pe care o satirizează, mai ales că are să constate cu stupoare că: „lipsa de patriotism caracterizează nu numai, boierimea mare şi mică, ci şi burghezia care se ridică"(Ibidem.,p.73.). În ceea ce ne priveşte, dincolo de rezervele provocate de receptarea entuziastă a contemporanilor şi de „taxarea" exagerată a urmaşilor, se pot aduce amendamente opiniei lui Nicolae Manolescu, potrivit căruia „Bolintineanu este cel mai plat didactic, cel mai plicticos documentar dintre toţi călătorii noştri din secolul trecut", iar în ceea ce priveşte „digresiunile istorice" văzute ca „ghiulelele de tunare a scriiturii"(Manolescu, 2008, p.211) Gh. Manolache avansa ipoteza că D. Bolintineanu se cere a fi revăzut din perspectiva şi cu instrumentarul optic al historismului programatic al anilor 1848, poezia lui cu subiect istoric fiind dependentă, pe lângă anumite obligaţii pe care le presupuneau „funcţiile", de un anume refren politic. Cât despre „libertăţile manifeste" pe care Bolintineanu şi le-a permis, acestea se întrevăd în poezia exotică şi în balada fantastică. Într-adevăr, pe alocuri, poezia şi proza lui Dimitrie Bolintineanu sună vetust, chiar dacă am aminti de creaţii precum: „Florile Bosforului", „Legende istorice", „Macedonele", epopeile „Conrad" şi „Traianida" sau romanele „Manoil" şi „Elena". Dincolo de aceste amendamente, considerăm şi noi că talentul poetului nu şi-a găsit terenul propriu nici în elegie, deşi îşi datorase întâiul succes răsunător acesteia. „Structura" lui instabilă este mai „vizibilă sub unghiul viziunii poetice"(Cioculescu,op.cit.,p.95.) pe care o descoperim captând universul şi transpunându-l în cântări perpetue, printre acestea numărându-se şi poemele de inspiraţie religioasă. În ele ni se arată „machedonul", autor al unor texte de autentică meditaţie creştină, cum ar fi: „Fecioara Maria", „La Dumnezeu", „La Iisus pe cruce", remarcate, printre alţii, şi de către Ion Negoiţescu. Cu certitudine poezia „Fecioara Maria" este o transcriere specială: „Se înalţă în azur/ Într-o ceaţă argintoasă / Cu flori d-aur împrejur", în care Bolintineanu demonstrează că este un „afin ezoteric", care ne transpune într-un act de reflecţie asupra participării cosmice la „acte divine". Merită insistat şi asupra romanului „Doritori nebuni", un roman în care nu se mulţumeşte doar să pună în valoare premisele redeşteptării naţionale, recurgând la evocări istorice şi la dezvăluiri masonice. Eroii acestui roman sunt protagoniştii „Lojii masonice Regeneraţiunea", personaje care deşi poartă nume conspirative sunt uşor identificabile, evident cu sprijinul autorului. Astfel, aflăm că: Dem, Poetul este Dimitrie Bolintineanu; Vel – Nicolae Bălcescu; Luţ – Costache Bellu; Edem – Eliade Rădulescu; Cheren – Iancu Văcărescu; Radoţi – Grigore Rădoşanu; Els – Christian Tell; On – Ion Deivos.(Bodea, 2004, p.538) Dimitrie Bolintineanu, pe parcursul romanului, implică

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

aceste personaje într-o discuţie acerbă despre o „revoluţiune naţională şi democratică”, în care dezbaterile converg spre „autonomia ţării, egalitatea tuturor românilor înaintea legilor şi lupta tradiţională, lupta cea mare moştenită de la străbuni”(Bolintineanu, op.cit.,pp.78-79), din care nu lipsesc îndemnuri patriotarde, în formule militant-revoluţionare: Vino cu noi, nu te da înapoi. Dumnezeu a pus în tine spiritual său, te-a însemnat să fii o piatră din templul ce are să se rădice.(Ibidem.) Prin „templul” invocat în text scriitorul face o referire discretă asupra structurii confreriilor. În plus, avem transpuse în roman şi câteva crâmpeie din „iniţierea masonilor”, precum rezultă şi din următoarea replică a personajului Cheren, alias Iancu Văcărescu: Oare tu tremuri în faţă cu pericolul? Zidarii nu se tem de nimic şi nu cruţ nimic ca să meargă pe calea adevărului. A urmat o altă probă în care candidatul trebuie să meargă printr-o galerie strîmtă şi întunecată la capătul căreia se afla o scară al cărei căpătîi era în aer, prilej de a verifica putinţa candidatului de a înfrunta vrăjmăşiile lumii. (Bolintineanu, 1869, p.168.) În acelaşi „context masonic” sunt prezentate „intimităţi relaţionare” din cadrul lojii, descrise prin intermediul personajului Dem, o variantă a lui Eliade Rădulescu, care în faţa alegerii de a intra în Societatea îşi pune zeci de întrebări dacă oamenii în slujba cărora s-ar pune sînt de bună credinţă, dacă convingerile lor vor aduce îmbunătăţirea situaţiei celor mulţi, dacă a conspira este totuna cu a lovi din umbră, dacă scopul acelei Societăţi va fi Evanghelia viitorului, dacă nu contravine acţiunii revoluţionare3 Personajul este convins că „omul luminat” are o misie frumoasă în viaţă; are o datorie către societate, către omenire, aşa cum o sugerează Masoneria albastră pentru care „a sprijini patria, libertatea, este o idee frumoasă; a sprijini dreptatea este o idee sublimă; dreptatea nu este numai dreptatea relativă, este o dreptate absolută”. Pentru că, în sfera idealismului şi a opţiunilor masonice cu privire la „înstrăinarea”/degradarea „ideii absolute”, „este o trădare a rămânea în urma celorlalţi, trădare contra tuturor ce au voinţa mea.”(Ibidem). Cu un astfel de „manual esoteric” nu este de mirare că în anul 1859 Bolintineanu primeşte gradul al treilea în cadrul „Lojii Steaua Dunării” din Bucureşti, pe care o părăseşte în 1864 pentru a deveni membru al „Lojii Frăţia”. Poate şi din acest motiv Bolintineanu ni se pare cu mult mai interesant ca personaj de epocă decât în rolul de scriitor, biografia fiind o soluţie salvatoare prin transcrierea/literaturizarea experienţei social-politice. În această categorie se înscrie şi poemul îndreptat împotriva „loviturii de la palat”, prin care Alexandru Ioan Cuza a fost înlăturat de la domnie, prilej pentru Bolintineanu de a aşterne următoarele versuri sarcastice: [...]Un tron nu se-ntăreşte cu bande de tâlhari. [...].Oh! Domni! Alegeţi oameni cu care guvernaţi Din oameni cu virtute, din oameni luminaţi! [...]Un edificiu ce şade pe slabe fundamente Nu poate să reziste la crude-evenimente. Un tron se pierde dacă el chiamă să-l ajute Aceste elemente sărace de virtute. Prin oameni de principii se întăreşte-un tron. Prin oameni de favoruri se pierde orice domn. Din 1866, când Bolintineanu a decis să se retragă din viaţa publică, şi până la moartea sa survenită pe 20 august 1872, „faima” i-a dispărut total la „bursa literară”, poetul rămânând robul unei singurătăţi apăsătoare. Cezar Bolliac propune să i se acorde o recompensă naţională; propunere neacceptată. Rămas „sărac lipit pământului”, „fraţii” încearcă să-l ajute. Astfel, când Bolintineanu este silit să îşi scoată biblioteca la licitaţie, Costache Negri şi Vasile Alecsandri, ca vechi şi devotaţi confraţi, o vor cumpăra lăsând-o în continuare în posesia confratelui năpăstuit de soartă. Aşa cum putem observa şi din cele prezentate de Gh. Manolache, referitoare la Anton Naum, astfel de gesturi se practicau de regulă între fraţi.În ceea ce priveşte încadrarea lui Bolintineanu în aria de cuprindere a egregorului intermediar românesc, „prin progresismul politic”, precum şi prin interesul său faţă de cultura şi valorile poporane, acesta „se situează pe aceeaşi linie cu scriitorii moldoveni de la „Dacia literară.”(Cioculescu, 1985, p. 104).

CONCLUSIONS

Asupra progresistului epocii şi asupra teoreticianului romantismului revoluţionar Cezar Bolliac „o uitare nedreaptă s-a întins”. Într-un autentic exerciţiu de admiraţie, subliniindu-i

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

calitatea intelectuală, formată la şcoala francmasonilor, G. Călinescu se întreba retoric: Dar ce n-a citit Bolliac? E o bibliotecă universală a lui Eliade întrupată. Ştia italieneşte şi englezeşte şi avea cunoştinţă, oricât de superficială, de Pope, Dryden, Milton, Samuel Butler, Chatterton, Spencer, Rushworth. Printre francezi, şedea în frunte Voltaire, din ale cărui poezii extrăgea un motto. În 1863 inaugura un „jurnal portativ" Curiosul, din care nu putu tipări decât trei numere, unde se găseşte o traducere din Corinna D-nei de Stäel şi alta în proză de Manzoni (Cinque maggio).(Călinescu, 1982, p. 247). Alături de tot ceea ce presupune o atare „companie masonică" prin care i se girează profilul spiritual, G. Călinescu va mai adăuga o serie de curiozităţi cum ar fi: pasiunea secretă pentru arheologie (persiflată de Al. Odobescu în „Fumuri arheologice scornite din lulele preistorice") şi implicarea în „toate asociaţiile conspirative" şi/ sau culturale, în „Societatea filarmonică", în „Frăţia" (1843), iar din 1859 în „Loja Steaua Dunării", „combătând, agitându-se, pentru care lucru şi suferi închisoare în 1840-1841, când cu complotul împotriva domnului, deşi era praporcic amintit ca atare din 1838 şi pomojnic la masa rangurilor din Secretariatul statului"(Ibidem.) şi, am mai adăuga noi, căderea sub ispitirea idealului socialist, de dinainte de la 1848. Dar, cum bine observau G. Călinescu, D. Popovici etc. pe atunci „toţi erau exaltaţi",Boliac ajungând, cu vremea, la o „serioasă revizuire a concepţiei şi atitudinii sale politice. Cert este că, în 1859, Cezar Bolliac afirma că nu admite „republicanismul", „socialismul" şi nici „comunismul, mai cumplit decât socialismul". Dacă ar fi să-i dăm crezare lui G. Călinescu, nu se verifică insiunuarea lui Heliade cum că distinsul Bolliac ar fi fost un „revoluţionar absolut", un categoric „om de stânga" pe considerentul că ideile şi „faptele lui sunt exact acelea ale lui N. Bălcescu, al cărui prieten este"(Călinescu, op. cit., p. 248). Revoluţia îl găseşte ca vornic al Capitalei şi împreună cu fraţii are misiunea de a ridica tabacii şi mărginaşii Bucureştiului. Acest fapt îi va aduce exilul unde, „îl surprindem cu mare trecere în diplomaţie revoluţionară", pe lângă Bălcescu, alături de care semnează, „ca delegat special al emigraţiei române", la Szeghedin, „Proiectul de pacificare între maghiari şi români. După cum afirmam referitor la relaţia dintre masonii Bălcescu, Tell, Bolliac, pe de o parte, iar pe de alta, confraţii Iosif Bem şi Kossuth Lajos, lojile francmasonice s-au implicat într-o apropiere strategică între liderii revoluţionari. Prezenţa lui Bolliac, apreciat de revoluţionarii transilvăneni pentru editarea ziarului „Espatriatul", în care se milita pentru prezentarea mişcărilor revoluţionare ca războaie de eliberare naţională, mizându-se pe o apropiere între români, macedoromâni, sârbo-croaţi şi maghiari, nu va trece ca un fapt obişnuit. Sunt voci, atât româneşti – Heliade şi Ghica – cât şi maghiare,care l-au suspectat pe Cezar Bolliac de faptul că ar fi câştigat simpatia şi încrederea lui Bem, căruia îi dedicase în iulie 1849 poezia „România solidară", fiind implicat într-o afacere necurată cu diamante şi pinteni de aur, „fără dovezi pipăite" însă. Ion Ghica şi liberalii în special s-au folosit de acest episod ceţos solicitându-i demisia din postul de membru al Curţii de Apel (1860) şi demiterea din funcţia de director general al Arhivelor Statului (1866). Atracţia francmasonică a „visurilor cosmopolite" se poate decupa dintr-un articol, publicat în „Foaie pentru minte, inimă şi literatură" (1846), dedicat poeziei, prin care Bolliac aspiră al idealul comun al pregătirii tuturor popoarelor pentru aderarea la „ideea frăţiei generale, la ideea de cosmopolitism, ca ultimul ferice al locuitorilor globului". În plan literar se recunoaşte faptul că Bolliac priveşte romantismul din unghiul preocupărilor lui sociale, inspirate de urmaşii lui Saint-Simon, determinând în manieră proprie coordonatele flexibile prin care „noua mişcare se îndruma către Realism": Poezia trebuie să se adapteze la rândul său epocii, devenind „filosofică, socială, umană şi politică", evitând fabula şi îndrumându-se spre o direcţie „pozitivă" şi „reală".[...] poezia are aşadar de realizat un program social care, în complexitatea lui, trebuie raportat la socialismul utopic al lui Charles Fourier, veche şi puternică autoritate în Ţara Românească. Delegat de G. Călinescu ca deschizător al plutonului poeţilor mărunţi, „patrioţi şi unionişti", fără ca opera lui să se ridice la nivelul „marei arte", Cezar Bolliac instituie „primul program romantic din istoria ideilor estetice la români".

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)

BIBLIOGRAPHY

1. Eugen Lovinescu,(1997), *Istoria civilizaţiei române moderne*, ediţie şi studiu introductive de Z. Ornea, Editura Minerva, Bucureşti.
2. Şerban Cioculescu,(1987) *Ion Ghica inedit, Varietăţi critice*, Editura Minerva, Bucureşti.
3. Şerban, Cioculescu, (1950),Ion Ghica, Documente literare inedite, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti.
4. Dimitrie Bolintineanu,(2001) Legende istorice, Plângerile poetului român, Editura Litera Internaţional, Bucureşti-Chişinău.
5. D. Popovici, (1972), *Romantismul românesc, ediţia I,* Editura Albatros, Bucureşti.
6. Cesare Segre, (1986), *Istorie. Cultură. Critică,* traducere de Ştefania Mincu, Editura Univers, Bucureşti.
7. Albert Mackey, (2008), *Legendele,miturile şi simbolistica Francmasoneriei,* traducere de Walter Fotescu, Editura Herald, Bucureşti.
8. I. Negoiţescu,(2002*) Istoria Literaturii Române (1800-1945*), Editura Dacia, Cluj- Napoca.
9. Teodor Vîrgolici, (1987), *Martor şi cronicar al Unirii. Dimitrie Bolintineanu*, în: Magazin Istoric, Nr.1.
10. Dumitru Păcurariu, (1965),*Ion Ghica*, Editura pentru Literatură, Bucureşti.
11. Nicoalae Manolescu,(2008) *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură* Editura Paralela 45.
12. Cornelia Bodea,(2004), *Faţa secretă a mişcării prepaşoptiste române. Unitatea naţională,*Editura Academiei Române, Bucureşti.
13. Dimitrie Bolintineanu, (1869), *Domnii regulamentari şi historia celor trei ani de la 11februariu pînă astădi, ediţia a III-a revăzută şi adăugată*, în: Viaţa lui Cuza– Vodă, Memoriu istoric, Librăria George Ioanid, Bucuresci.
14. Şerban Cioculescu, (1985)Vladimir Streinu, Tudor Vianu, eds., *Istoria Literaturii Române moderne*, Editura Eminescu, Bucureşti.
15. George Călinescu, (1982) *Istoria Literaturii Române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, Bucureşti.

BDD-A25624 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:41 UTC)